

3. Центральний державний архів вищих органів влади України (ЦДАВО України). – Ф.4648. – Оп.2. – Спр.1.
4. Хронологическое собрание законов, указов президиума Верховного совета, постановлений УССР. – Т.1. – К., 1963.
5. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України). – Ф.1. – Оп.23. – Спр.1641.
6. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.1639.
7. Там само. – Спр.4555.
8. Зінько Ю.А. Політика радянської влади щодо протестантських релігійних громад у документах державного архіву Вінницької області // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Історія: Збірник наукових праць. Вип.ІІ. – Вінниця, 2000.
9. ЦДАВО України. – Ф.4648. – Оп.2. – Спр.17.
10. Там само. – Спр.168.
11. Державний архів Харківської області. – Ф.3858. – Оп.3. – Спр.301.
12. ЦДАВО України. – Ф.4648. – Оп.2. – Спр.36, Спр.56, Спр.79, Спр.101, Спр.120, Спр.137, Спр.160, Спр.186; ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.4556
13. О религии и церкви. Сборник документов. – М.: Изд-во политической литературы, 1965.
14. Правда. – 1954. – 11 листопада.
15. Бажан О. Пожвавлення релігійного життя в Україні в перші роки «Хрущовської відлиги» // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. Книга 1. – Львів. – 2007.

Zinko I.Y. Soviet State policy towards Protestant religious organizations in the first post-war decade of XX century.

The author analyzes the system, structure and composition of protestant religious organizations, describes normative and legal base for adjustment of questions of cult religious activity, and exposes the role and tasks of certain state institutes in realization of governmental anti-religious policies.

Зинько И.Ю. Государственная политика советской власти по отношению к протестантским религиозным организациям Украины в первое послевоенное десятилетие XX в.

В статье анализируется сеть, структура и состав протестантских религиозных организаций. Охарактеризована нормативно-правовая база регулирования вопроса культовой религиозной деятельности. Разкрыта роль и задания отдельных государственных институтов в осуществлении правительственной антирелигиозной политики.

Ключевые слова: религия, протестантские религиозные организации, антирелигиозная политика, государственно-церковные отношения.

УДК 94: [34:26-78](477)»1919/1991»

В. В. Кононенко

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІУДЕЙСЬКИХ РЕЛІГІЙНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ У РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД (1919-1991 РР.)

У статті аналізується правова база діяльності іудейських релігійних громад в Україні протягом радянського періоду. Автор аналізує становище іудеїв в контексті релігійної політики радянської влади в СРСР і УРСР. Детально досліджуються основні положення нормативних актів, що регулювали діяльність релігійних громад. У статті проаналізовано особливості антирелігійної політики влади стосовно іудейських громад та особливості правового статусу іудеїв у порівнянні з іншими релігійними конфесіями.

Ключові слова: СРСР, УРСР, іудеї, іудейські громади, радянська влада, релігійна політика, правове регулювання, нормативна база.

Після лібералізації релігійного законодавства та зняття дискримінаційних обмежень стосовно діяльності іудейських релігійних громад в Україні під час діяльності Тимчасового уряду Росії та урядів УНР, Української держави, які визначали релігію як один із невід'ємних

.....
принципів особистої свободи, із встановленням радянської влади розпочалася відверта антирелігійна боротьба та пропаганда.

Метою статті є вивчення нормативно-правової бази релігійної політики радянської влади, що визначала становище та особливості функціонування іудейських релігійних громад в Україні зазначеного періоду. Завданнями статті є аналіз основних положень нормативних актів, що визначали релігійну (антирелігійну) політику радянської влади, правовий статус іудейських релігійних громад в Україні, характеристика українського законодавства в контексті релігійного законодавства СРСР.

У статті проаналізовано наукові праці з зазначеної проблеми вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, наукові дослідження І. Шафаревича [1], О. Гури [2], В. Даниленка, П. Бондарчука, В. Крупини [3], Б.Пінкуса [4]. Проте, основний акцент зроблено на аналізі нормативно-правових актів, які визначали релігійну політику влади та становище релігійних громад. Серед основних із них були Декрет Ради Народних Комісарів «Про відділення церкви від держави і школи від церкви» (1918 р.), Постанова ВЦВК і РНК РРФСР «Про релігійні об'єднання» (1929 р.), «Положення про релігійні об'єднання в Українській РСР» (1976 р.), Закон СРСР «Про свободу совісті і релігійні організації» (1990 р.), Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (1991 р.).

Стосунки влади й іудаїзму в радянський період розглядалися в контексті остаточного розв'язання єврейського питання, що, насамперед, передбачало асиміляцію євреїв та втілення в життя принципів інтернаціоналізму, заперечувало існування національних особливостей життя (крім певних звичаїв і традицій) та будь-якого прояву національної релігії. Слід погодитися з авторами збірника виданих документів центральної і місцевої влади щодо іудаїзму «Коммунистическая власть против религии Моисея: Документы 1920-1937 и 1945-1953 гг.», що остаточному розв'язанню єврейського питання заважали дві сили: сіоністи і синагоги, оскільки для євреїв релігія була дещо більшим ніж товариство єдиновірців [5, с.3]. Підтвердження цих слів знаходимо у книзі відомого «борця» з іудаїзмом та сіонізмом 1960-х рр. Т.Кічка «Іудаїзм і сіонізм», який дозволяв собі писати з санкції влади те, що остання не могла сказати в голос сама: «Сіонізм з самого початку свого існування проголосив намір використати іудаїзм як ідеологічну основу власного кредо. Ідеологія іудаїзму дає сіоністам релігійну санкцію на їх дії, а сіоністи, в свою чергу, підтримують іудаїзм. Взаємність ця цілком закономірна. Вона впливає перш за все з націоналістичних засад соціології іудаїзму. Саме цю особливість і взяли сіоністи на своє озброєння» [6, с.64].

На відміну від відвертої дискримінаційної релігійної політики царського уряду стосовно іудеїв, коли окремими нормативними актами (наприклад, «Положенням про євреїв» 1835 р.) визначалося якими мають бути синагоги чи молитовні будинки іудеїв, і на якій відстані вони мають будуватись від православних храмів, радянська влада формально проголошувачи особисту свободу, не приймала нормативно-правових актів антиіудейського спрямування. Проте, декларуючи одне, на практиці, застосовуючи різноманітні форми та методи релігійної політики та антирелігійної пропаганди, досягала зовсім іншого, бажаного для себе результату, спрямованого якщо й не на повне знищення цієї релігії (як то було із Українською автокефальною чи Греко-католицькою церквою), то значного обмеження її впливу.

Із встановленням радянської влади в Україні стосунки між церквою і державою формувалися на основі Декрету Ради Народних Комісарів «Про відділення церкви від держави і школи від церкви» від 2 лютого 1918 р. Даний декрет формально проголошував право на свободу віри, але якщо це право не порушувало громадського порядку і не супроводжувалось посяганням на права громадян Радянської Республіки. Церковні і релігійні товариства були позбавленні права власності і прав юридичної особи, а усе релігійне майно було націоналізовано і могло передаватись у безоплатне користування місцевим органам влади. Фактично релігійна діяльність підпадала у повну залежність від місцевих органів радянської влади.

Положення Декрету лягли в основу першої радянської Конституції УРСР 1919 р., в якій зазначалось, що з метою забезпечення за трудящими дійсної свободи, а також недопущення використання релігії і церкви з метою збереження класового ладу, церква відділяється від держави, а за всіма громадянами визнавалось право пропаганди релігійних учень, що не переслідують політичних чи соціальних цілей, а також антирелігійних учень, які за своїм духом не суперечать комуністичному світогляду [7, с.230]. Насправді, дана норма Конституції

УРСР 1919 р. була прогресивною, оскільки у ній за релігійними громадами ще зберігалось право на пропаганду релігійного вчення на відміну від подальших нормативних актів радянської влади, де це право обмежувалось лише можливістю сповідувати певну релігію.

У довоєнний період, на думку американський дослідника з історії євреїв СРСР Б. Пінкуса, (Pinkus Benjamin) можна виділити декілька етапів боротьби держави з проти іудаїзму: 1917-1920 рр. (боротьба з іудаїзмом велась через новоутворені радянські єврейські структури управління цією національною меншиною: Єврейську секцію та Комісаріат по єврейським національним справам (Євком). Побоюючись звинувачень у антисемітизмі, придушення релігійного життя євреїв намагалися організувати через мітинги, лекції, антирелігійні публікації, показові суди, організацію єврейських свят за новими комуністичними традиціями – «Червоний Пейсах», «Червоний Йом-Кіпур»); 1921-1923 рр. (антирелігійна пропаганда, боротьба з релігійними навчальними закладами: іешивами, хедерами, перетворення синагог на «культурні центри», закриття центральних синагог, запекла боротьба проти єврейських свят, звинувачення у антирадянщині за відмову працювати у суботу); 1924-1928 рр. (пом'якшення антирелігійної політики через внутрішні та зовнішні причини, створення громадської організації «Спілки войовничих безбожників», що ставила за мету антирелігійну боротьбу, і в яку включилося до 1931 р. до 200000 євреїв (тоді як поляків – лише 200, німців – 2000), створення нової «Живої синагоги», яка мала б протистояти ортодоксальним синагогам); 1929-1939 рр. (найважчий період в релігійному житті довоєнного періоду, що характеризувався жорсткою антирелігійною пропагандою, масовим закриттям синагог, арештом головних рабинів тощо) [4, с.101-104].

Таким чином, протягом 1917-1929 рр. правове регулювання діяльності іудейських громад базувалося на Декретові РНК «Про відділення церкви від держави і школи від церкви». Проте, форми та методи боротьби влади з релігійними громадами видозмінювалися у залежності до періоду: від антирелігійної пропаганди і агітації до войовничого атеїзму, коли руками трудящих (дуже часто єврейських) закривались, трошили синагоги, молитовні будинки, релігійні школи або коли на «прохання» останніх культові будівлі перетворювались на культурно-освітні заклади (клуби, школи, хати-читальні тощо). Крім того, і у цей, та й у наступні періоди, влада намагалася перетворити Руську православну церкву свого роду на державну, хоча й під жорстким контролем влади, а діяльність усіх інших конфесій або заборонити, або звести до мінімуму.

Більш жорсткий етап у боротьбі з релігією розпочався у період утвердження сталінського тоталітарного режиму з прийняттям спільної Постанови ВЦВК і РНК РРФСР «Про релігійні об'єднання» від 8 квітня 1929 р. Формально Постанова була прийнята на основі Декрету від 1918 р., проте, насправді, вона була більш жорсткою і радикальнішою у боротьбі з релігією. Даний нормативний акт із внесеними доповненнями та змінами Указом Президії ВР РРФСР від 23 червня 1925 р. був формально діючим включно до падіння комуністичного режиму в Україні. Згідно Постанови зареєструвати релігійну громаду могли віруючі у віці від 18 років та у кількості не менше 20 осіб [5, с.292-305]. У початковому варіанті нормативного акту рішення про реєстрацію релігійної громади приймалось в міськраді чи районному виконкомі, а відповідно до змін від 1925 р. – лише Радою зі справ релігії при Раді Міністрів СРСР за поданням Рад Міністрів автономних республік, виконавчих комітетів крайових, обласних, міських (міст Москви і Ленінграду) Рад депутатів трудящих. Зареєстрована релігійна громада могла отримувати у безоплатне користування молитовні будинки і предмети, призначенні для культових цілей.

По завершенню Другої світової війни, радянська влада зіткнулася з проблемою поширення діяльності незареєстрованих громад. Ці процеси були характерними і для іудаїзму. На червень 1945 р. в Україні було виявлено 60 діючих іудейських релігійних громад, а на 1 січня 1946 р. вже 65 громад [8, арк.17, 176]. Спочатку дані громади влада змушена була реєструвати по факту, і у перші повоєнні роки навіть послабила жорсткий контроль над церквою. Але з 1947 р. розпочався цілеспрямований процес по зняттю з реєстрації іудейських громад та закриттю синагог і молитовних будинків, який продовжувався і протягом 1950-1960-х років, з короткою паузою протягом 1954-1956 рр., пов'язаною з періодом десталінізації радянського суспільства. На початок 1949 р. в Україні залишалася 51 діюча іудейська громада, на 1950 р. – 45, на 1951 р. – 43, на 1953 р. – 37 релігійних громад [9, арк.17]. Протягом 1960-1980-х років кількість зареєстрованих іудейських громад в Україні трималася в межах 40.

Слід зазначити, що іудеї і в Україні, і в СРСР на відмінну від інших релігійних конфесій не мали власного духовного центру, що значно ослаблювало роботу по відстоюванню своїх інтересів з центральною владою. І якщо у перші повоєнні роки, віруючі активно зверталися до Єврейського антифашистського комітету або відомих єврейських діячів науки, культури з проханнями сприяти відкриттю нових чи збереженню існуючих синагог, то з розгромом останнього та під час боротьби з єврейським буржуазним націоналізмом, космополітизмом, сіонізмом, громади залишилися без зовнішньої підтримки. Саме тому іудейські релігійні громади існували та діяли в Україні на автономних засадах, а робота з цими релігійними громадами в основному відбувалася на рівні місцевої влади. Загальний контроль над питаннями реєстрації, зняття з реєстрації, відкриття-закриття синагог та молитовних будинків здійснювала Рада у справах релігійних культів РНК СРСР, що була утворена 19 травня 1944 р. та мала своїх уповноважених в кожному обласному центрі УРСР. На думку дослідника О. Гури, основним завданням уповноваженого Ради було стримування розвитку релігійних об'єднань, створення перешкод для їхнього нормального функціонування та поступова їх ліквідація. Тобто в Радянському Союзі у формі РСРК з'явився потужний орган, який фактично і навіть юридично, керував діяльністю релігійних об'єднань [2, с.79].

У перші повоєнні роки віруючі, у тому числі й іудеї, переважали органи влади проханнями про відкриття культових споруд. Щоб якось впорядкувати цей процес, а на нашу думку, більш ускладнити його, було прийнято Постанову РНК СРСР від 19 листопада 1944 р. «Про порядок відкриття молитовних будинків релігійних культів». Формально визнаючи можливість повернення культових споруд, радянська влада зробила цю процедуру надто складною: до прийняття рішення були залучені обласні виконавчі комітети рад депутатів трудящих, уповноважені Ради у справах релігійних культів РНК СРСР, сама Рада у справах релігійних культів РНК СРСР, яка погоджувала відкриття і надсилала своє рішення Раді Народних Комісарів СРСР, і лише після повідомлення останнього, облвиконкоми передавали будівлю віруючим [2, с.79-80].

Правові засади діяльності молитовних будинків регулювали також Постанова РНК від 28 січня 1946 року «Про молитовні будинки релігійних громад» та Постанова Ради Міністрів СРСР від 17 лютого 1955 р. «Про зміни порядку відкриття молитовних будинків релігійних культів».

В середині 1950-х років серед віруючих активізувалася релігійна діяльність за межами культових споруд, паломництво та поклоніння віруючих святим місцям, що почало активно ширитися й серед іудеїв. З метою виправлення зазначених проблем у 1959 р. було прийнято постанову «Про припинення культової діяльності поза межами храмів» та постанову Президії ЦК КПРС «Про заходи щодо припинення паломництва до так званих святих місць».

Одним із перших дослідників, який детально проаналізував радянське законодавство про релігійні культу, був відомий дисидент І.Шафаревич. Вже у 1973 р. у Доповіді Комітету прав людини «Законодавство про релігію в СРСР» він звернув увагу на те, що законодавство даного періоду не забезпечувало достатніх гарантій нормального розвитку релігійного життя, проголошеного в Конституції СРСР принципу свободи совісті; інструкції, які повинні були роз'яснювати застосування законів (мається на увазі Декрет 1918 р. та Постанову 1929 р.), містять нові положення, що не слідують з законів, а в деяких випадках їм протирічать. Крім того, на його думку, «є вагомими підстави остерігатися, що на практиці порушуються і інструкції, і закони про релігію» [1, с.116].

Детальний аналіз законодавства, підтверджують думку І.Шафаревича. Зокрема, у Постанові ВЦВК і РНК РРФСР «Про релігійні об'єднання» від 8 квітня 1929 р. не були прописані підстави відмови у реєстрації релігійних громад та процедура оскарження цього рішення, що робило органи, уповноважені приймати дані рішення, єдиною інстанцією та породжувало зловживання. Також не були детально прописані підстави припинення їх реєстрації, а підстави розірвання договору оренди молитовного приміщення іноді були виключно формальними. Наприклад, такими підставами могли стати відсутність будь-яких предметів, що були передані релігійній громаді для виконання релігійних культів (порушення пункту статті 29 Постанови ВЦВК і РНК РРФСР «Про релігійні об'єднання» від 8 квітня 1929 р. – зберігати і берегти його (майно), як ввірене їм державне майно) чи будь-якого іншого пункту. Так, саме недостача майна (2 дерев'яних столів та лавки) та відсутність ремонту у приміщенні стали підставою закриття іудейського молитовного будинку в Мурованих

Курилівцях Могилів-Подільського округу 31 серпня 1929 р. [5, с.123]. А у 1940-60- х роках найчастіше формальною підставою закриття синагог та молитовних будинків було їх перетворення на «зборище торгашно-спекулятивного елементу» чи на «гнізда поширення сіонізму» (порушення пункту про користування наданим майном виключно для задоволення релігійних потреб).

Деталізували положення Постанови від 1929 р. ряд підзаконних нормативно-правових актів: Циркуляр Наркомату комунального господарства РРФСР «Про порядок передання комунальним органам і включення в муніципальний фонд ліквідованих молитовних будівель» (9 серпня 1931 р.), Інструкція Постійної комісії при Президії ВЦВК з питань культів «Про порядок введення в життя законодавства з культів» (30 січня 1931 р.), «Інструкція про застосування законодавства про релігійні культу» (16 березня 1961 р.), «Інструкція про облік релігійних об'єднань, молитовних будинків і будівель, а також про порядок реєстрації виконавчих органів релігійних об'єднань і служителів культу» (31 жовтня 1968 р.).

Слід зазначити, що релігійне законодавство РРФСР регулювало питання здійснення релігійних культів в Україні до 1976 р. Лише 19 листопада 1976 р. Указом Президії Верховної Ради Української РСР «Про затвердження Положення про релігійні об'єднання в Українській РСР», з подальшими змінами та доповненнями від 9 вересня 1981 р. та 26 вересня 1990 р. було введено в дію українське Положення.

Припинення відвертої антирелігійної політики держави відбулося у часи перебудови. Вже у 1988 р. було скасовано одіозну інструкцію «Про застосування законодавства про релігійні культу» (1961 р.), а 26 вересня 1990 р. у «Положення про релігійні об'єднання в Українській РСР» були внесені ряд змін на відміну від попередньої редакції, яка в основному повторювала законодавство РРФСР. Зокрема, вперше було введено можливість оскарження в судовому порядку відмови у реєстрації релігійного об'єднання, розірвання договору про оренду будівлі у разі недотримання релігійною громадою договору про передачу в безоплатне користування молитовної споруди і культового майна (стаття 29) або охоронного зобов'язання (в тому випадку, коли молитовна споруда є пам'яткою історії та культури), у разі визнання технічною комісією молитовної споруди такою, що підлягає знесенню, а також у разі невиконання релігійною громадою пропозиції про проведення ремонту, передачі молитовних споруд, що знаходяться в користуванні релігійних об'єднань, для державних або громадських потреб, а також закриття їх в усіх інших випадках (зняття релігійного об'єднання з реєстрації тощо) [10].

1 жовтня 1990 року був прийнятий Закон СРСР «Про свободу совісті і релігійні організації». Цим законом були передбачені суттєві зміни у стосунках між державою і владою. Вперше було чітко визначено, що держава не фінансує не тільки діяльність релігійних організацій, а й діяльність по пропаганді атеїзму. За релігійними організаціями було визнано статус юридичної особи. Релігійні організації отримали право засновувати видавничі, поліграфічні, виробничі, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші підприємства, а також благодійні заклади (притулки, інтернати, лікарні та інші), які володіли правами юридичної особи. У релігійних громадах з'явилося право набувати на праві власності нерухомість, захищати свої інтереси в судовому порядку, брати участь в суспільному житті і користуватися засобами масової інформації.

Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 р. на відміну від загальносоюзного законодавства по регулюванні релігійної діяльності, передбачав право громадян не лише мати, але й поширювати релігійні погляди; навчатися релігії у релігійних громадах, школах тощо, у тому числі й за кордоном; претендувати на альтернативну службу; встановлювати й підтримувати зв'язки з одновірцями інших країн; здійснювати паломницькі подорожі; одержувати й перевозити релігійну літературу.

Таким чином, протягом усього періоду правове регулювання релігійної діяльності іудейських громад, як і ряду інших релігійних громад в Україні, діяльність яких не була офіційно заборонена, йшло у двох напрямках: з одного боку законодавством декларувалося право на свободу віросповідання та право на сповідування іудейської релігії, з іншого – посилювалося адміністрування діяльності іудейських релігійних організацій, йшли цілеспрямовані процеси ліквідації іудейських громад, закриття синагог та молитовних будинків, тривали репресії проти служителів культу.

У даній статті автор проаналізував лише загальні питання правового регулювання діяльності іудейських релігійних громад, визначених законодавчими актами. На нашу думку, для більш детальної характеристики правового статусу іудеїв зазначеного періоду необхідно проаналізувати положення цілого ряду підзаконних нормативних актів, що регулювали окремі питання діяльності релігійних громад, у першу чергу – господарські та фінансові.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Шафаревич И.Р. Полное собрание сочинений [Текст]: в 6 т. Т. 1. / И. Шафаревич / Предисл. И.С. Шишкин / Отв. редактор О. А. Платонов. – М.: Институт русской цивилизации, 2014. – 672 с.
2. Гура О. Обмеження діяльності юдейських громад на центральному Сході України у післявоєнний період [Текст] / О.Гура // Історична пам'ять. – 2015. – № 32. – С.78-85.
3. Релігійна політика в Україні у 1960-х – 1980-х роках і сучасна практика міжконфесійних відносин: монографія [Текст] / П. М. Бондарчук, В. М. Даниленко, В. О. Крупина, О. Н. Кубальський; відп. ред. В. М. Даниленко. – К.: Ін-т історії України НАНУ, 2010. – 210 с.
4. Pinkus Benjamin. The Jews of the Soviet Union: the history of a national minority. (Soviet and East European Studies) [Text] / B. Pinkus. – Cambridge: Cambridge University Press, 1988. – 398 p.
5. Коммунистическая власть против религии Моисея: Документы 1920–1937 и 1945–1953 гг. [Текст] / Сост. В.Ю.Васильев и др.; Предисл., примеч. Л.И. Килимника; Центр изучения и публикации документов евр. истории «Храни и помни». – Винница: Глобус-пресс, 2005. – 384 с.
6. Кічко Т. Іудаїзм і сіонізм [Текст] / Т. Кічко. – К.: Видавництво і комбінат друку «Радянська Україна», 1968. – 95 с.
7. Конституційні акти України. 1917-1920. Невідомі конституції України [Текст] / Ю. Прилюк, Д. Яневський. – Київ: Філософська і соціологічна думка, 1992. – 272 с.
8. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України), ф.1, оп.23, спр.1640. – 210 арк.
9. ЦДАГО України, ф.1, оп.24, спр.3000. – 159 арк.
10. Указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про затвердження Положення про релігійні об'єднання в Українській РСР від 19 листопада 1976 р. № 1488-ІХ. – Режим доступу: http://www.jewukr.org/observer/jo09_28/p0206_r.html. – Назва з екрана.

Kononenko V.V. Legal regulation of the activities of the Jewish religious communities in Ukraine in the Soviet period (1919-1991)

The article analyzes the legal framework of the activities of Jewish religious communities in Ukraine in the Soviet period. The author analyses the situation of the Jews in the context of the religious policy of the Soviet government in the USSR and Ukrainian SSR. The author examines the basic provisions of normative acts regulating the activities of religious communities. The article analyzes the features of anti-religious policy of the authorities against Jewish communities and peculiarities of the legal status of the Jews in comparison with other religious denominations.

Keywords: USSR, USSR, Jews, Jewish community, Soviet authorities, religious politics, legal regulation, regulatory framework.

Кононенко В.В. Правовое регулирование деятельности иудейских религиозных общин в Украине в советский период (1919-1991 гг.)

В статье анализируется правовая база деятельности иудейских религиозных общин в Украине в течение советского периода. Автор анализирует положение иудеев в контексте религиозной политики советской власти в СССР и УССР. Детально исследуются основные положения нормативных актов, регулировавших деятельность религиозных общин. В статье проанализированы особенности антирелигиозной политики власти в отношении иудейских общин и особенности правового статуса иудеев в сравнении с другими религиозными конфессиями.

Ключевые слова: СССР, УССР, иудеи, иудейские общины, советская власть, религиозная политика, правовое регулирование, нормативная база.